

VIP conceptbeoordeling:

RIONED – uitvoeren van werkzaamheden aan de openbare riolering waarin asbesthoudende voegenkit aanwezig is

Datum:	30/11/2021
Versienummer:	1.0
Voorzitter beoordelingsteam:	Mw. ir. M.A. Zuurbier
Experts beoordelingsteam:	Dhr. ir. D.J.M. Bakker Mw. Dr. Ir. R. Beetstra Mw. Drs. I. Dijkman Dhr. T.D. van Hoorn MSHE Mw. A.R. Van Weezel Dhr. ir. A.W. Winkes
Auteur/secretaris:	Mw. dr. C. Bekker Mw. dr. J.A.B. Kettelarij

Inleiding

Het Validatie- en Innovatiepunt asbest (VIP) zorgt voor een snelle en onafhankelijke beoordeling ten behoeve van de landelijke validatie van innovatieve werkwijzen¹ voor asbestsanering. Op basis van deze beoordeling adviseert het VIP aan het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid of een werkwijze als landelijk gevalideerd beschouwd kan worden.

Het VIP beoordeelt of een werkwijze als landelijk gevalideerd beschouwd kan worden aan de hand van de volgende hoofdonderdelen:

- Het toepassingsdomein
- Werking
 - Technisch-inhoudelijke aspecten
 - Veiligheidsaspecten
 - Werkinstructie
 - Praktijkbevordering
- Blootstelling
 - Opzet blootstellingsonderzoek
 - Meetresultaten blootstellingsonderzoek
 - Beoordeling blootstellingsonderzoek en conclusie

Voor ieder van deze hoofdonderdelen zijn beoordelingscriteria geformuleerd. Verdere toelichting op deze hoofdonderdelen en bijbehorende beoordelingscriteria staat in het [VIP beoordelingskader](#) te vinden op de website van het VIP. Ter onderbouwing van de beoordeling wordt verwezen naar het ingediende dossier dat te downloaden is op de website van het VIP.

Het VIP heeft een conceptbeoordeling gemaakt van het dossier *'RIONED – werkzaamheden aan asbesthoudende voegenkit in het openbare rioleringsstelsel'*.

Voordat het VIP tot een definitieve beoordeling op dit dossier komt, stelt het VIP mensen in staat op het concept te reageren gedurende de consultatieperiode via de VIP website.

Instructies voor het geven van uw reactie

Vermeld bij elke opmerking:

- Het paginanummer en onderdeel waarop de opmerking betrekking heeft;
- De argumentatie of bevindingen waarop u uw reactie baseert.
- Gaat het om andere bronnen, rapporten of literatuur? Voeg deze dan bij.

Alleen reacties die aan deze criteria voldoen, worden door het VIP in behandeling genomen. Opmerkingen worden niet in behandeling genomen als zij:

- Na de sluitingsdatum zijn ingediend;
- Geen betrekking hebben op de inhoud van het document;
- Betrekking hebben op de implementatie van de werkwijze in SMA-rt;
- Klachten betreffen tegen instellingen of personen;
- Aanstootgevend of beledigend zijn.

Voor het indienen van een reactie tijdens de consultatieperiode maakt u gebruik van het daarvoor bestemde formulier op de VIP-website. De consultatie sluit op **dinsdag 28 december 2021**.

¹ Onder 'werkwijze' vallen zowel nieuwe als bestaande technieken, apparaten en handelingen zowel complex als simpel.

Wat gebeurt er met uw reactie?

Het VIP-beoordelingsteam bespreekt de binnengekomen reacties uit de consultatieronde. Deze reacties worden betrokken bij het vaststellen van de definitieve beoordeling. Vervolgens stelt het VIP een advies aan het ministerie van SZW op. Het advies en de reacties uit de consultatieronde worden gepubliceerd op de VIP-website. Ook uw reactie en de naam van uw bedrijf of organisatie staan dan op de VIP-website.

Als een verzoek tussentijds wordt ingetrokken, brengt het VIP geen advies uit. Er verschijnen dan ook geen reacties uit de consultatie op de VIP-website. Wel informeert het VIP het ministerie van SZW dat het verzoek is ingetrokken.

Opmerking bij dossier RIONED – werkzaamheden aan asbesthoudende voegenkit in het openbare rioleringsstelsel: De verzoeker heeft versie 1 van het rapport ter beoordeling ingediend bij het VIP. Het VIP heeft een conceptbeoordeling opgesteld op basis van versie 1 van het rapport. Naar aanleiding van deze conceptbeoordeling heeft de verzoeker zijn dossier aangepast (versie 2). Het VIP heeft nog geen beoordeling opgesteld van dit aangepaste dossier. Om het bredere publiek ook de mogelijkheid te geven om op deze herziende versie te reageren, heeft het VIP besloten versie 2 van het rapport voor te leggen ter consultatie. Nadat de consultatietermijn is verstreken, bespreekt het VIP-beoordelingsteam de in de consultatie ingebrachte reacties samen met de aanpassingen die de verzoeker heeft gedaan in versie 2 van het rapport. Hierna wordt de eindbeoordeling opgesteld. Op basis van de eindbeoordeling wordt het advies aan SZW geformuleerd.

CONCEPTBEOORDELING RIONED – werkzaamheden aan asbesthoudende voegenkit in het openbare rioleringsstelsel’.

Doel verzoek: RIONED verzoekt om een landelijke terugschaling (naar risicoklasse 1) voor verschillende werkzaamheden aan het openbare rioleringsstelsel waarin asbesthoudende voegenkit aanwezig is.

Het toepassingsdomein

In hoofdstuk 2 van het dossier staat het toepassingsdomein helder omschreven. In antwoord op vragen over het dossier heeft RIONED daarnaast een aanvullend document aangeleverd waarin het toepassingsgebied verder is ingekaderd.

Het VIP plaatst de volgende opmerkingen bij het toepassingsdomein:

- RIONED heeft onderzocht bij welke werkzaamheden de asbesthoudende voegenkit in het openbare rioleringsstelsel beschadigd kan raken. Uit dat onderzoek komt dat de voegenkit beschadigd kan raken bij het reinigen, inspecteren, verwijderen van obstakels/oneffenheden, renovatie, verwijderen van rioleringsbuizen en overige werkzaamheden. In hoofdstuk 5.1 en 5.2 wordt geconcludeerd dat 1) bij het saneren van rioleringsbuizen de grootste blootstellingsrisico's aan asbestvezels ontstaan (worst-case situatie), en 2) dat als er tijdens het saneren van de rioleringsbuizen geen overschrijding van de grenswaarde optreedt, mag worden verwacht dat ook onder de andere minder worst-case omstandigheden de grenswaarde niet zal worden overschreden en dat daarmee ook de andere werkzaamheden in risicoklasse 1 mogen worden uitgevoerd. Het VIP heeft kennis genomen van de onderbouwing van de overige werkzaamheden, en waardeert dat er gekeken is naar alle werkzaamheden waarbij een mogelijke kans op blootstelling aan asbest op kan treden. Het VIP heeft het mandaat om het ministerie van SZW te adviseren of een werkwijze op gebied van *asbestsanering* als landelijk gevalideerd beschouwd kan worden. Overige werkzaamheden aan de riolering (zoals het inspecteren, reinigen of rooveren van riolering, of verwijderen van obstakels/oneffenheden) vallen buiten de scope van het VIP en zullen daarom niet worden meegenomen in deze beoordeling.
- In hoofdstuk 5.2 concludeert RIONED dat de blootstelling tijdens het saneren van asbesthoudende voegenkit tussen andere onderdelen van de openbare riolering vergelijkbaar is met de blootstelling tijdens het saneren van rioleringsbuizen. Daarmee kan volgens RIONED worden aangenomen dat tijdens het uit elkaar halen van andere rioleringsonderdelen de grenswaarde niet zal worden overschreden en dat ook het saneren van asbesthoudende voegenkit tussen andere rioleringsonderdelen uitgevoerd kan worden in risicoklasse 1. Het VIP vindt het door de verzoeker aannemelijk gemaakt dat ook hierbij de grenswaarde niet zal worden overschreden. Mits nauwkeurig en eenduidig geformuleerd valt het saneren van asbesthoudende voegenkit tussen andere rioleringsonderdelen dan rioleringsbuizen binnen het toepassingsdomein.
- Het VIP heeft het verzoek beoordeeld op basis van arbo-wetgeving. Bij het machinaal bewerken van rioleringen (bijvoorbeeld bij het verwijderen van inhangend voegenkit door middel van frezen en waterjetten) ontstaat echter een afvalstroom waarin asbest aanwezig kan zijn. Het VIP wil RIONED erop attenderen dat daarbij ook milieuwetgeving geldt.

- In het aanvullende document van RIONED worden enkele uitzonderingen op het toepassingsgebied genoemd, waaronder “werkzaamheden aan/met asbesthoudende voegenkit met een gehalte asbest boven de 10%”. De gesaneerde voegenkiten bevatten chrysotiel en wisselende percentages anthofylliet (0.1-2% en 2-5%). De aangeleverde blootstellingsdata onderbouwen dat de blootstelling onder de grenswaarde blijft bij het saneren van asbesthoudende voegenkit met een percentage asbest tot 10% bestaande uit chrysotiel en maximaal 2% anthofylliet.
 - o Nota bene, over onderzoek 13 is er onduidelijkheid over het percentage asbest in de voegenkit. In het inventarisatierapport en tabel 2 (pagina 27) van het dossier staat een percentage van 5-10% genoemd en in tabel 3 (pagina 39) en 16 (pagina 53) van het dossier staat een percentage van 2-5%. Het VIP vraagt de verzoeker om te controleren of alle percentages asbest vermeld in het hoofddossier overeenkomen met de inventarisatierapporten.
- Zoals RIONED zelf aangeeft in het aanvullende document, moet de volgende uitzondering worden toegevoegd aan het toepassingsgebied: “werkzaamheden waarbij een persoon in het rool met verspanend handgereedschap de asbesthoudende voegenkit bewerkt”.

De beoordeling van het VIP beperkt zich tot het saneren van rioleringsonderdelen waarin asbesthoudende voegenkit, met een percentage asbest tot 10% bestaande uit chrysotiel en maximaal 2% anthofylliet, aanwezig is.

Werking

Technisch-inhoudelijke aspecten

In hoofdstuk 3 worden de technisch-inhoudelijke aspecten zodanig beschreven dat duidelijk is op welke principes de werkwijze berust. De verduidelijkende afbeeldingen zijn een goede toevoeging. Ook is er voldoende aandacht voor kritische factoren in de werkzaamheden, zoals het stukslaan van buizen om afval te beperken.

Veiligheidsaspecten

In hoofdstuk 3.4 worden veiligheidsaspecten beschreven zoals de mogelijke blootstelling aan respirabel kwarts. Het VIP ziet daarnaast nog een aantal andere risico's die van belang zijn in de dagelijkse praktijk:

- Bij het saneren van asbesthoudende voegenkit kunnen stukken beton losschieten wanneer de buis (handmatig) wordt stukgeslagen (pagina 18 van het dossier). Het VIP raadt aan om oogbescherming voor te schrijven bij deze werkzaamheden.
- Veiligheid met betrekking tot werken in besloten ruimte (let op regelgeving omtrent werken in putten en sleuven).
- Bak van minigraver boven werknemers moet ten allen tijde worden voorkomen (let op regelgeving omtrent werken in putten en sleuven en Hijs- en hefwerktuigen).
- De mogelijkheid dat riolering in verontreinigde grond ligt.
- In het aanvullende document wordt, met het oog op het vrijkomen van respirabel kwarts, adembescherming voorgeschreven bij het vrijkomen van zichtbaar stof. Het vrijkomen van kwarts is echter niet altijd goed zichtbaar en daarbij verwacht het VIP dat werknemers dit niet goed zelf kunnen inschatten. Het VIP adviseert RIONED om de werkgever verplicht een risico-inventarisatie en -evaluatie te laten uitvoeren en minimaal een P3 filter masker voor te

schrijven indien deze werkzaamheden plaatsvinden. Nota bene, dit moet ook in de werkinstructie worden opgenomen.

Werkinstructie

In hoofdstuk 3.3 worden werkzaamheden in grote lijnen beschreven. Daarnaast geeft RIONED in het aanvullende document een aanvullende beschrijving van de werkzaamheden. Het VIP heeft daarbij de volgende opmerkingen:

- In het aangeleverde dossier ontbreekt een werkinstructie waarin handelingen worden voorgeschreven. Het VIP acht zo'n werkinstructie onmisbaar, omdat er werkzaamheden worden uitgevoerd met verschillende risico's; niet alleen asbestblootstelling. De handelingen moeten duidelijk worden beschreven zonder het gebruik van woorden als 'kan' of 'over het algemeen'.
- In de aanvullende beschrijving van de werkzaamheden worden slechts voornemens genoemd en geen vastomlijnde werkinstructie met duidelijke afbakening van de werkzaamheden.
- Naast bovengenoemde punten moet de werkinstructie rekening houden met overige risico's die van belang zijn in de dagelijkse praktijk, zoals onder andere de risico's hierboven beschreven onder het kopje 'veiligheidsaspecten':

Praktijkbevordering

In hoofdstuk 3.5 van het dossier, en in het aanvullende document van RIONED wordt de praktijkbevordering globaal beschreven. Het VIP heeft hierover de volgende opmerkingen:

- Uitwerking van de praktijkbevordering ontbreekt. De beschreven instrumenten voor praktijkbevordering zijn te vrijblijvend en summier. Het is daardoor niet mogelijk om deze te verwerken in SMARt.
- In de te ontwerpen instructies en/of protocollen voor de praktijkbevordering zal speciale aandacht moeten zijn voor niet-Nederlands sprekende werknemers.

Blootstelling

Opzet blootstellingsonderzoek

De gekozen meetstrategie/opzet van het blootstellingsonderzoek voldoet aan de stand der wetenschap. Er zijn voldoende metingen aangeleverd voor het door het VIP gedefinieerde en ingeperkte toepassingsgebied.

Het VIP heeft daarbij de volgende opmerkingen:

- De metingen duurden minimaal 60 minuten. De daadwerkelijke blootstellingstijd aan asbest zal echter minder zijn dan deze 60 minuten, doordat ook andere werkzaamheden worden uitgevoerd die niet gerelateerd zijn aan asbestsanering. Het VIP vraagt zich daarom af hoe representatief de metingen zijn voor de dagelijkse praktijk, wanneer de werkzaamheden met asbest (en dus de mogelijke blootstelling aan asbest) langer dan 60-101 minuten duren.
- Er zijn te weinig meetgegevens beschikbaar en/of een te beperkt aantal locaties bemeten voor werkzaamheden aan rioleringsbuizen met asbesthoudende voegenkit met een gehalte chrysotiel van >10% en een gehalte van >2% anthofylliet.
- Het VIP beoordeelt dat de uitgevoerde metingen voor werkzaamheden aan asbesthoudende voegenkit met een gehalte asbest van 0-10% bestaande uit chrysotiel en maximaal 2% anthofylliet voldoende worst-case zijn.

Meetresultaten en beoordeling blootstellingsonderzoek en conclusie

De meetresultaten onderbouwen dat tijdens het saneren van rioleringsonderdelen waarin asbesthoudende voegenkit (met een percentage asbest tot 10% bestaande uit chrysotiel en maximaal 2% anthofylliet) aanwezig is, de blootstelling voor de werknemer onder de grenswaarde blijft (<2.000 vezels/m³).

Deze conclusie geldt niet voor het saneren van voegenkit met chrysotiel percentages >10% of >2% anthofylliet. Het VIP beperkt zich tot het beoordelen van het saneren van rioleringsonderdelen waarin asbesthoudende voegenkit, overige werkzaamheden vallen buiten de scope van het VIP.